

Svenskt Jordbruk-en framtidsnäring?

I Göran Perssons regeringsförklaring omtalas svenskt jordbruk som en framtidsnäring! Den Björkska utredningen-SOU 1997:67- har tagit fram nyckeltal för driftöverskotten för jordbruken i Sverige, Finland och Danmark. Beräknat per hektar blev det för Danmark cirka 3900 SEK, för Finland cirka 4600 SEK och för Sverige 980 SEK per hektar och år. I dessa siffror är inräknade också alla jordbruksstöd som via medlemsavgiften till EU, tagit omvägen över Bryssel. Det kan vara aktuellt att påminna om att Sverige betalar den högsta nettoavgiften till EU av samtliga medlemsländer. Femtio procent mer än Tyskland och tre gånger mer än Storbritannien- PER CAPITA RÄKNAT- givetvis.

"Sverige är ett rikt land"

"Sverige är ett rikt land", ett rikt land med EUs fattigaste bönder? För att finansiera EU-medlemskapet har vi i Sverige t.ex. miljöavgifter och diesel- och energiskatter som inte på samma vis finns i Danmark och Finland och där de i något fall förekommer återförs de till jordbruket i form av tex. miljöbefrämjande åtgärder. Dessa UNIKT svenska avgifter kostar jordbruket 1500 miljoner SEK om året enligt utredningen (SOU:1997:167)

Det finns idag ingen övertygande politisk vilja att avskaffa nämnda extraskatter, förrän nu, med hänvisning till att utredningen inte anvisat någon väg att finansiera en sådan åtgärd. Det är kanske inte heller självklart att dessa skatteravgifter är helt likvärdiga-jämförbara och bör avskaffas rakt av om man ser till deras eventuellt olika hemvister i "gröna, gula och blå boxar" med tanke på vilken verkan det i ett sådant perspektiv kan tänkas få i de kommande WTO-förhandlingarna.

Om vi ändå- naturligtvis helt hypotetiskt- antar att vi avskaffade dessa 1500 miljoner SEK i extraskatter så skulle det förbättra det svenska nyckeltalet från 980 SEK/ha till cirka 1500 SEK/ha och vi skulle därmed nå upp till nästan en tredjedel av det finska nyckeltalet och det vore ju vackert så för en "framtidsnäring" som drivs av "världens (ekonomiskt ?) renaste bönder". Men istället för en förbättring av driftöverskottet riskerar vi en försämring då de länder som står utanför EMU riskerar att missgynnas ifråga om jordbruksstöd från Bryssel, vilket för de svenska böndernas del beräknas kosta 500 miljoner SEK. Det kommer i såfall att minska det svenska nyckeltalet från 980 SEK/ha till cirka 800 SEK/ha.

Om man tar siffran 980 SEK/HA och multiplicerar den med den svenske bondens genomsnittsareal, vilken är 31 hektar (HA) så får ett årligt driftöverskott på cirka 30.000 SEK- att betala ränta på eget kapital, löneskatter, avgifter och eventuell semester med.

Jämfört med finska bönderna som förutom sitt driftöverskott på 4600 SEK/HA också får en 22-dagars semester, betald av finska staten, vilket kostar runt 1500 SEK/dag, något som den svenske bonden får betala själv, om denne skulle anse sig vara i behov av semester. Om han nu tar semester så går hela årets driftöverskott åt till att betala en semesteravbytare.

För att få en mer rättvis jämförelse med Finland än vad utredningen (SOU1997:167) visar och om vi fortfar att utgå från det finska nyckeltalet (4600 SEK/HA), med den av finska staten betalda semestern medtagen i kalkylen, så borde den svenska siffran sättas till 0.

Om man beräknar att den svenske bonden, trots allt, har EN krona över när han utvilad och fylld av framtidstro återvänder från sin ledighet, då blir den finske bondens driftöverskott, BARA, 4600 gånger större än den svenske bondens. Ändå anser den finske bonden, i jämförelse med hur det var före EU-inträdet, att han går på knäna. Vad går då den svenske bonden på- Han kanske inte går längre-? han kanske står? PÅ NÄSAN! (7 stycken lämnar verksamheten per dag!)

Skatt efter bärkraft?

I de flesta länder i EU- efter vad det försports mig- i alla utom i Sverige, har samtliga medborgare rätt till ett existensminimum oaktat de är löntagare eller egenföretagare. I de länder utredningen (SOU 1997:167) jämfört Sverige med och för övrigt i de flesta andra civiliserade länder tillämpas principen om skatt efter bärkraft, varför ingen betalar skatt på en årsinkomst på 30.000 SEK (980 SEK gånger 31 hektar). Men i Sverige gör man det och efter att ha räknat

ifrån grundavdraget så får man efter skatt behålla hälften av en årsinkomst på 30.000SEK. Cirka 15.000SEK har den svenske genomsnittsbonden att leva av (lön), inklusive ränta på eget kapital i rörelsen.

Men säger någon- Sverige är en välfärdstat och för att den skall fungera måste alla hjälpas åt och betala sin skatt. Givetvis. Problemet för bonden är bara att han inte till fullo omfattas av den s.k. generella välfärden (vilket han delar med en stor grupp i samhället). Trots att det borde vara uppenbart att inte ens en bonde klarar sin existens på 15.000 SEK/ÅR, så har bonden i den situationen ingen rätt till samhällets stöd för att klara en dräglig levnadsstandard utan att avyttra sin verksamhet d.v.s. lägga ner driften. Det hela kan innebära att hela byar, kommuner, avfolkas i snabb takt då ingen kan, av skatteskal, varken bebo eller bruka en jordbruksfastighet.

Problemet med jordbrukets dåliga lönsamhet har i stor utsträckning dolts bakom det faktum att någon- oftast maken, försörjt familjen genom arbete som t.ex. lärare eller sjukvårdare i den offentliga sektorn. Ibland förvånas man över att det verkar vara så få som reflekterat över att jordbruket, ur ekonomisk synpunkt ofta är en ren belastning för familjen.

Neddragningar inom offentlig sektor har på senare år drabbat också många jordbrukarfamiljer därigenom att den, som i realiteten försörjt familjen, har friställts. Sådana erfarenheter har för alltfler jordbrukare och deras familjer, uppenbart för dem, hur liten del av existensen de i själva verket hämtat från modernäringen och hur orättvist och snett det svenska skattesystemet slår mot de lägsta inkomstkikten (t.ex. vården) och mot småföretagare i lågkonjunkturer (t.ex. fiskare med stort värde i utrustning) eller mot det lutande plan där stora delar av svenskt jordbruk idag befinner sig.

Hur kan någon inbilla sig att det svenska jordbruket- med troligstvis inte bara Nordens sämsta driftsöverskott utan förmodligen det sämsta inom EU och därtill ett skattesystem som klär av dem i de lägsta inkomstkikten- in på bara benen- och inte ens unnar dem att behålla en skärv för livets yttersta nödtorft-, skulle det vara en "framtidnäring"?

27/7 -98

Hans Röös, Thomas Gunnarson

Föreningen Nordbruk

för information om landsbygds- och lantbruksfrågor